

بررسی تأثیر هویت اجتماعی محلات در طرح‌های توسعه شهری

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۶/۳۰ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۸/۲۹

شیمای قمری

کارشناسی ارشد مدیریت شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران
shima.ghamary@gmail.com (مسئول مکاتبات)

سید موسی پورموسوی

استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه امام حسین (ع)، تهران، ایران d.jazb1395@gmail.com

چکیده

اهمیت و هدف پژوهش: شهر یک سیستم اجتماعی پویا و باز است که در آن سه سطح از حرکت مکانیکی، زیستی و اجتماعی درهم آمیخته و با انواع فرا سیستم‌ها و زیرسیستم‌های متعدد در ارتباط است. بنابراین برنامه‌ریزی شهری مستلزم ایجاد یک نظام یکپارچه از سطوح مختلف برنامه‌ریزی است که نحوه پیوستگی و هماهنگی میان سیستم‌های فرادست و فرودست را نشان دهد بر این اساس اهمیت ارزیابی مداوم طرح‌ها در جهت کارآمد کردن مدیریت اداره شهرها در انطباق با نیازهای جامع از طریق تغذیه اطلاعاتی مسئولین و برنامه‌ریزان در زمینه امور شهری و مسائل و مشکلات موجود و همچنین نقش طرح‌های توسعه شهری در هماهنگ کردن برنامه‌های بخشی نهادها و سازمان‌های مسئول در اداره امور شهر، ضرورت توجه به طرح‌های توسعه شهری، شناخت و اصلاح نارسایی‌ها را دو چندان می‌کند.

روش پژوهش: روش تحقیق در این پژوهش بر حسب هدف کاربردی و شیوه مطالعه بر حسب روش و ماهیت توصیفی-تحلیلی و میدانی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش مدیران و کارشناسان شهری مرتبط با هویت اجتماعی شهر است.

یافته‌ها: در این پژوهش جهت آزمون فرضیه‌ها بعد از جمع‌آوری اطلاعات لازم اقدام به تدوین پرسشنامه با توجه به شاخص‌های هویت بصری گردید. جهت روایی و پایایی پرسشنامه بعد از اخذ اعتبار بخشی از طریق اعتبار صوری و اعتبار سازه با استفاده از تحلیل عاملی و گرفتن پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در سطح قابل قبول برابر ۰/۷۴۲ بدست آمد. در بخش تحلیل استنباطی، با توجه به خروجی آزمون کلموگروف اسمیرنوف از آزمون‌های میانگین دوجمله‌ای برای فرضیه‌های یک و دو به دلیل غیر نرمال بودن و از آزمون T تک متغیره برای فرضیه سه به دلیل نرمال بودن جهت تأیید یا رد فرضیات تحقیق استفاده شده است. لازم به ذکر است که تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است.

نتیجه گیری: نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد هویت اجتماعی شهر و ابعاد آن تأثیر محسوسی بر اسناد برنامه‌های توسعه شهری تهران نداشته است. لذا توجه به اهمیت هویت اجتماعی در حوزه مدیریت شهری با کاربرست مطالعه تجربیات کشورهای مختلف می‌توان گام‌های مثبتی در این زمینه برداشت؛ اما متأسفانه بررسی‌ها این پژوهش نشان می‌دهد، علیرغم اهمیت این موضوع و تدوین آن در طرح جامع شاهد بی‌توجهی متولیان این حوزه در سطح اجرایی و عملیاتی شدن آن در هستیم. البته قابل تأمل است که اخذ یک رویکرد سیستمی و همه‌جانبه نگر که در آن تمام ابعاد باهم مورد توجه قرار داده شود، لازم و ضروری است.

واژگان کلیدی: هویت، هویت اجتماعی، مدیریت شهری، طرح‌های توسعه شهری

مقدمه

یکی از مسائل کلان‌شهرها، بحث هویت اجتماعی در این‌گونه شهرها است. کم‌توجهی به ابعاد و عوامل هویت‌بخش در شهرها، باعث ایجاد محیط‌هایی مصنوع و تهی از هویت انسانی می‌گردد. از نتایج این امر، پایین بودن احساس تعلق مکانی، همبستگی و مشارکت اجتماعی، کاهش انگیزه ساکنان برای ادامه سکونت و تأثیر در عدم تحقق اهداف جمعیتی است. لذا شناخت مؤلفه‌های هویت‌بخش به شهرها، بررسی هر شهر به لحاظ برخورداری از این عوامل، تحلیل رابطه بین فاکتورهای هویت اجتماعی و میزان تعلق مکانی شهروندان، شناخت نقاط ضعف و قوت شهرها در این زمینه می‌تواند به حل بسیاری از مشکلات ناشی از بی‌هویتی شهرها کمک نماید.

هویت شهری در خط فکری و تصویر ذهنی دارای ویژگی‌هایی است که شهر مورد نظر را معرفی می‌کند (هال و دیگران ۱۹۹۴، ۱۱۷). اصولاً هویت یک پدیده، امری انتزاعی و جدا از سایر موضوعات نیست و هویت یک محله، با موضوعات بسیاری از جمله ساکنان محله، باورها، شیوه زیست، آرمان، فرهنگ، جهان‌بینی و... مرتبط و از آن تفکیک‌ناپذیر است. محله‌ی شهری که خود یک سیستم مستقل کالبدی در قالب شهر ایرانی است، طی زمان و در فرآیند شکل‌گیری، با هویت مکانی حتی قوی‌تر از هویت شهری، در انسجام‌بخشی شهر ایرانی، نقشی اساسی را ایفا کرده است (باقری ۴۱، ۱۳۸۸).

هویت محله‌ای، در گذشته نقشی مؤثر و زمینه‌ساز در روند مشارکتی مردم محله و انجام امور به صورت جمعی داشته است. با تحلیل ساختار شهری می‌توان به این نکته اشاره کرد که پیش از آغاز عصر مدرنیته و شروع تحول‌های بنیادین، بافت محله‌های شهر تهران به عنوان تبلور فضایی شرایط اجتماعی، جامعه از انسجام خاصی برخوردار بوده است. گسسته شدن محله‌ها و پیدایی فضای جدید شهری و با معماری بیگانه فرهنگ بومی، در واقع تبلور فضایی تغییرهای مزبور در اوضاع اجتماعی است. به عبارتی می‌توان گفت نوگرایی (مدرنیسم) نوعی هویت اکتسابی است که جامعه ایران در قرن نوزدهم به آن روی آورد و پایگاه فیزیکی آن، از محله‌های شهری تهران آغاز شد (بهزاد فر ۱۳۸۶، ۴۸). امروزه در طراحی محله‌ها باید به گونه‌ای عمل کرد که حس مشارکت ساکنان محله - که در گرو وجود احساس تعلق به فضای محله است - تقویت شود؛ احساسی که در

گذشته بسیار شدید بوده و امکان ملاقات و حس همبستگی در محله، همواره این احساس را تقویت کرده (رفیع زاده ۱۳۸۸، ۲۷).

بیان مساله

جغرافیای انسان‌گرا در سال‌های اخیر کوشیده است که از تلاش برای شناخت محض مکان‌ها به سوی شناخت نیروهای اجتماعی شکل‌دهنده به مکان‌ها یا شناخت مکان‌هایی که فرهنگ بشری را شکل می‌دهند حرکت کند (شکوئی ۱۳۸۸، ۲۸۷). با توجه به اینکه هر مکانی ماهیت خاص خود را دارد، بنابراین تجربیات و ادراکات متنوعی را ارائه می‌دهند (فلینت ۲۰۰۶، ۳). از این رو هویت الگوهای رفتاری منحصربه‌فردی است که قابل درک عمیق برای گروه خود می‌باشد (کاستلز ۱۳۸۰، ۲۲) و درک آن برای اعضای گروه‌های دیگر با فرهنگی متفاوت به سادگی صورت نمی‌پذیرد؛ از این رو باید افزود که بررسی و شناخت همه‌جانبه و دقیق مسائل اجتماعی و اثرات آن‌ها و برنامه‌ریزی و اعمال نتایج احتمالی اجتماعی آن در شهرها، یک ضرورت و یک رسالت بزرگ اجتماعی است (ارجمندنیا ۱۳۶۹، ۵).

ضعف عنصر هویت اجتماعی در یک سکونت‌گاه شهری منجر به انقطاع و یا اصولاً عدم شکل‌گیری ریشه‌های اتصال و ارتباط ساکنین با محیط و در نتیجه با یکدیگر می‌گردد، بسیاری از اندیشمندان یکی از بزرگ‌ترین دلایل شکست شهرها را در زمینه‌های مختلف، بی‌هویتی آن‌ها می‌دانند (بهزادفر ۱۱، ۱۳۸۷). بحران در هویت آثار سویی مثل مسئولیت‌گریزی، دل‌زدگی و بی‌تفاوتی را به دنبال خواهد داشت؛ این نوع بحران هم به صورت فردی و هم به صورت اجتماعی شکل می‌پذیرد (درخشه و جعفرپور ۶۷، ۱۳۸۸) به صورت کلی بی‌توجهی به هویت اجتماعی شهرها ممکن است عواقب ناخواسته‌ای را بر پیکر حیاتی شهروندان وارد سازد (کردرون‌کلایی و عسکری رابری ۱۳۸۵، ۳۸۲).

اعتقاد به بهبود محیط یکی از سرچشمه‌های ایده برنامه‌ریزی شهری و شاید مهم‌ترین ایدئولوژی ثابت و استوار آن می‌باشد (ساتکلیف ۲۱۴، ۱۹۸۰). رشد و تحول سریع شهرها در قرن اخیر و بخصوص در چند دهه اخیر باعث رواج طرح‌های شهری برای موزون ساختن توسعه‌های شهری شد و کشورهای صنعتی و پیشرفته به عنوان اولین کشورها اقدام به طرح‌ریزی برای شهرهای خود نمودند. در ایران نیز رشد و توسعه شهری هرچند با

می‌کند. در نهایت در این پژوهش هدف کلی بررسی تأثیر هویت اجتماعی در طرح‌های توسعه شهری می‌باشد.

ادبیات پژوهش

• هویت

واژه هویت (Identity) از سده شانزدهم وارد زبان انگلیسی شد و شکل‌های دیگر آن در زبان‌های اروپایی، از واژه متأخر لاتین ایدنتیتاس^۲ گرفته شده است (قطبی ۱۳۸۷، ۷۸).

در فرهنگ لغات النگمن، هویت، شناخت دقیق ظاهری میان دو چیز معرفی شده است (النگمن ۲۰۰۳، ۸۰۵). در فرهنگ دهخدا، هویت به معنای تشخیص است (ابوالحسنی ۱۳۸۸، ۲۳). سخن از هویت پدیده‌ای، باید به گونه‌ای باشد که نشان دهد پدیده مزبور به راستی گویای هیئت و ماهیت وجودی آن است (الطائی ۱۳۷۸، ۳۳). از دیدگاهی دیگر، هویت در پاسخگویی آگاهانه‌ی هر فرد به پرسش‌هایی در مورد خودش نهفته است: گذشته، کیستی، محل زندگی گذشته و حال، تعلق به قبیله، نژاد یا ملت، منشأ ابتدایی و اصلی‌اش و نقشی که در تمدن جهان داشته است (باوند ۱۳۷۷، ۲۲). گروهی از اندیشمندان، هویت را با تأکید بر وجه تشخیص تعریف کرده‌اند؛ نظیر آنچه شیخاوندی ارائه کرده است: هویت مبین مجموعه خصایصی است که امکان تعریف صریح یک شیء یا یک شخص را فراهم می‌آورد (شیخاوندی ۱۳۸۰، ۹).

• شهر

تعریف شهر به لحاظ حقوقی: کلمه شهر یا مدینه در بسیاری از کشورهای جهان از کلمه یونانی و رومی اخذ گردیده که معانی آن کلمه «تمدن» یا «مقررات» بوده است. به این ترتیب شهر به جایی اطلاق می‌شده است که در آنجا تمدن و مقررات بر توحش و خشونت غلبه داشته باشد (کامیار ۱۳۷۹، ۱۴).

• فضای شهری

فضاهای شهری، مکان‌هایی هستند که به عموم شهروندان تعلق دارند، منحصر به جنبه کالبدی و فیزیکی نیستند و در حقیقت با حضور انسان و فعالیت او معنا می‌یابند (کولهن ۲۰۰۸، ۸). واژه‌ی فضای شهری را به دو گونه تعریف می‌کنند: فضای اجتماعی و فضای ساخته‌شده (مصنوع). فضای اجتماعی «تداعی فضایی نهادهای اجتماعی» است که نزد جامعه‌شناسان و

تأخیر شروع شد اما در عمل دربرگیرنده همان مشکلاتی است که شهرهای غربی با آن روبرو بودند. در واقع تحولات شهرسازی ۲۰۰ سال اخیر جهان صنعتی و ۱۰۰ سال گذشته ایران تفاوتی جز تفاوت زمان و مکان ندارد. مشکل اصلی هر دو تأخیر در ادراک ضرورت، واقعیات و خامی در تدبیر و اندیشه‌های شهرسازی است (شارمند ۱۳۸۲، ۱۱). از شروع تهیه طرح‌های شهری در ایران حدود چهار دهه می‌گذرد. اما با وجود کسب تجارب فراوان تهیه‌کنندگان و مجریان امور شهری، در عمل طرح‌های شهری نتوانستند در مسیر توسعه برنامه‌ریزی‌شده شهرها به‌رغم برخی جنبه‌های مثبت موفق باشند. یکی از اقداماتی که می‌تواند در جریان اصلاح روندهای نادرست و مشکلات طرح‌های جامع مورد توجه قرار گیرد، آسیب‌شناسی طرح‌های توسعه شهری است زیرا با نگاهی نقادانه به چگونگی تهیه، اجرا و محتوای طرح‌ها می‌توان مسائل و مشکلات را شناخت و راهکارهایی را برای جلوگیری از شدت یافتن مسائل تدارک دید.

اهمیت و هدف پژوهش

«شهر یک سیستم اجتماعی پویا و باز است که در آن سه سطح از حرکت مکانیکی، زیستی و اجتماعی درهم آمیخته و با انواع فرا سیستم‌ها و زیرسیستم‌های متعدد در ارتباط است. بنابراین برنامه‌ریزی شهری مستلزم ایجاد یک نظام یکپارچه از سطوح مختلف برنامه‌ریزی است که نحوه پیوستگی و هماهنگی میان سیستم‌های فرادست و فرودست را نشان دهد (مهدیزاده ۱۳۸۲، ۸۰). توجه به این نکته نیز ضروری است که کل نظام مداخله در امور شهرها بر طرح‌های جامع متکی است. به عبارت دیگر اجزاء نظام یعنی قوانین و مقررات، تشکیلات و روش‌ها با این فرض شکل گرفته‌اند که طرح جامع ابزار قانونی و فنی مداخله در امور شهرهاست. بنابراین وجود نارسایی‌ها در طرح‌های جامع، کل نظام مداخله در امور شهرها را مختل می‌کند (غمامی ۱۳۷۳، ۲۹). بر این اساس اهمیت ارزیابی مداوم طرح‌ها در جهت کارآمد کردن مدیریت اداره شهرها در انطباق با نیازهای جامع از طریق تغذیه اطلاعاتی مسئولین و برنامه‌ریزان در زمینه امور شهری و مسائل و مشکلات موجود و همچنین نقش طرح‌های توسعه شهری در هماهنگ کردن برنامه‌های بخشی نهادها و سازمان‌های مسئول در اداره امور شهر، ضرورت توجه به طرح‌های توسعه شهری، شناخت و اصلاح نارسایی‌ها را دو چندان

جغرافی‌دانان مطالعه می‌شود از سوی دیگر فضای مصنوع، فضای فیزیکی است (مدنی پور ۱۳۸۷، ۱۳).

• محله

از نظر مامفورد، محله با مرزهای معین و نیز جایگاه هسته‌ای آن در شهر شناخته می‌شود (مامفورد، ۱۹۵۴، ۵۰۱). محله را می‌توان از ابعاد مختلف نیز تعریف کرد؛ برای مثال، محله‌ها از نظر اداری با دیوارها، راه‌ها یا مرزهای تعیین شده، از نظر اجتماعی با ادراک ساکنان محلی و از نظر زیبایی، با داشتن ویژگی‌های مشخص یا عمر و سن توسعه تعریف می‌شوند (بارتون ۲۰۰۳، ۱۶).^۴

• هویت اجتماعی

از مهم‌ترین ابعاد شکل‌دهنده هویت، بعد اجتماعی آن است. هویت اجتماعی تعبیری است که فرد از خود در ارتباط با دیگران دارد و بر اساس عضویت در رده‌ها و گروه‌های گوناگون اجتماعی شکل می‌گیرد. ریچارد دیکنز هویت اجتماعی را دستاوردی عملی، یعنی یک فرآیند می‌داند و ماندگارترین مضمون در نظریه اجتماعی را تلاش در پل زدن بر شکاف تحلیلی میان فرد و جامعه تلقی می‌کند (جنکینز، ۱۳۸۱، ۴۴).^۵

• مدیریت شهری

مدیریت شهری عبارت است از اداره امور شهر به منظور ارتقاء مدیریت پایدار مناطق شهری در سطح محلی با در نظر داشتن و تبعیت از اهداف سیاست‌های ملی، اقتصادی و اجتماعی کشور است.

مدیریت شهری عبارت است از یک سازمان گسترده، متشکل از عناصر و اجزا رسمی و غیررسمی مؤثر و ذی‌ربط در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی حیات شهری با هدف اداره، کنترل و هدایت توسعه همه‌جانبه و پایدار شهر مربوطه. هدف سیستم مدیریت شهری، به مثابه جزئی از سیستم حکومتی، اداره امور شهرها است و ایفای نقشی است که دولت برای این سیستم قائل می‌شود تردیدی نیست که صرف‌نظر از هر تعریفی که برای مدیریت شهری در نظر گرفته شود هدف سیستم مدیریت شهری در جهت اهداف ملی بوده و با آن همسو است و از کلیات آن تبعیت می‌کند و به همین دلیل است که برنامه‌های این سیستم برای ساماندهی امور شهر، به‌طورکلی در چارچوب برنامه‌های کلان و قوانین جاری کشور تدوین می‌گردد و اقدامات این سیستم ناقض مقررات قانونی کشور نیست (نکویی نازیلا، مدل توسعه راهبردی فناوری ارتباطات و شهرداری‌ها).

• پیشینه پژوهش

در ارتباط با هویت اجتماعی و هویت شهری مطالعات زیادی صورت گرفته است که در ذیل به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود:

■ بیتا تختی و ویدا وثوقی (۱۳۸۵) در مقاله‌ای تحت عنوان «تقویت هویت در شهرهای جدید» که با مطالعه موردی نوشهر پردیس انجام گرفته، در نهایت این شهر جدید را به صورت خوابگاهی بزرگ معرفی کرده‌اند، که ساکنین خود را به صورت دائم ساکن شهر پردیس ندانسته و سکونتی موقتی در شهر دارند که این عامل، خود از دل‌بستگی ساکنین به شهر جلوگیری می‌کند. ایشان در این مطالعه تنها کالبد شهر را مورد مطالعه قرار داده‌اند.

■ حمیدرضا وارثی و همکاران (۱۳۸۹) در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی و تحلیل مؤلفه‌های هویت شهری و رابطه آن با میزان تعلق مکانی ساکنین شهرهای جدید»، هویت شهرهای جدید را به مثابه مهم‌ترین مسأله این‌گونه از شهرها، با نمونه مطالعه گلپه‌ار مورد بررسی قرار داده‌اند. در این پژوهش بر اساس مطالعات پرسشنامه‌ای چنین نتیجه حاصل شده است که مؤلفه‌های هویت‌بخش در شهر گلپه‌ار ضعیف است و همچنین نگارندگان به نوعی از همبستگی متوسط و مستقیم بین، مدت زمان سکونت، مؤلفه‌های هویت‌بخش شهری و احساس تعلق مکانی معتقدند.

■ رسول ربانی خواسگانی و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر هویت اجتماعی شهرهای جدید (مطالعه موردی شهر پردیس تهران)» بر این اعتقادند که میزان هویت اجتماعی شهری بر حسب متغیرهای نوع منزل مسکونی، قومیت و تحصیلات افراد متفاوت است که متغیر خدمات و فعالیت‌های تولیدی بیشترین تأثیر بر میزان هویت اجتماعی در شهر جدید پردیس را داراست، در درجه بعد، فضای اجتماعی، فرهنگی و جغرافیایی و بالاخره متغیرهای امنیت عاطفی و روانی شهروندان و وجود راه‌های ارتباطی به ترتیب بیشترین تأثیر را بر هویت اجتماعی ساکنان داشته‌اند.

روش پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش بر حسب هدف کاربردی و شیوه مطالعه بر حسب روش و ماهیت توصیفی-تحلیلی و میدانی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش مدیران و کارشناسان شهری مرتبط با هویت اجتماعی شهر است.

یافته‌های پژوهش

استنباطی، با توجه به خروجی آزمون کلموگروف اسمیرنوف از آزمون‌های میانگین دوجمله‌ای برای فرضیه‌های یک و دو به دلیل غیر نرمال بودن و از آزمون T تک متغیره برای فرضیه سه به دلیل نرمال بودن جهت تأیید یا رد فرضیات تحقیق استفاده شده است. لازم به ذکر است که تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است.

در این پژوهش جهت آزمون فرضیه‌ها بعد از جمع‌آوری اطلاعات لازم اقدام به تدوین پرسشنامه با توجه به شاخص‌های هویت بصری گردید. جهت روایی و پایایی پرسشنامه بعد از اخذ اعتبار بخشی از طریق اعتبار صوری و اعتبار سازه با استفاده از تحلیل عاملی و گرفتن پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در سطح قابل قبول برابر ۰/۷۴۲ بدست آمد. در بخش تحلیل

جدول (۱): نتایج بررسی تحلیل عاملی

سؤال	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴	عامل ۵	عامل ۶	عامل ۷	عامل ۸	بیشترین بار عاملی	عامل اولیه
q1	۰/۳۵۱			۰/۵۷۱					۴	۱
q2	۰/۲۸۵								۱	۱
q3	۰/۲۰۶			۰/۵۴۵					۴	۱
q4							۰/۷۷۴		۷	۱
q5				۰/۸۹۸					۴	۲
q6	۰/۷۹۷								۲	۲
q7	۰/۷۶۹	۰/۳۶۷							۲	۲
q8	۰/۶۷					۰/۳۴۹			۲	۲
q9			۰/۴۸						۳	۳
q10							۰/۷۹۳		۸	۳
q11	۰/۴۲۵	۰/۴۵۳		۰/۴۲۸					۲	۳
q12			۰/۷۶۵						۳	۳
q13	۰/۷۴۴								۱	۴
q14			۰/۷۵۵						۳	۴
q15	۰/۷۷۶								۱	۴
q16	۰/۵۷۶		۰/۳۶۱		۰/۳۳۹				۱	۴
q17	۰/۱۶			۰/۳۲۵				۰/۳۵۹	۱	۵
q18							۰/۶۲۱		۷	۵
q19					۰/۸۷۴				۵	۵
q20			۰/۳۹۴		۰/۱۶۵				۵	۵
q21	۰/۶۶۷								۱	۶
q22	۰/۶۹۳					۰/۳۸۳			۱	۶
q23			۰/۴۴۴		۰/۴۰۶	۰/۳۱۴		۰/۳۰۸	۳	۶
q24					۰/۳۶۴	۰/۵۳۳		۰/۵۱۲	۶	۶
q25						۰/۹۲			۶	۷

جدول (۲): ویژگی‌های جمعیت شناختی گروه نمونه آماری

متغیر	سن					جنسیت			تحصیلات			
	کمتر از ۲۲ سال	۲۲-۲۵ سال	۲۵-۳۰ سال	بالاتر از ۳۰ سال	زن	مرد	زن	مرد	لیسانس	فوق لیسانس	دیپلم	دیگر
فراوانی	۷	۱۰	۵۱	۴۱	۱۰۹	۶۲	۴۷	۱۰۹	۳۴	۶۵	۱۰	۱۰۹
درصد فراوانی	۶/۴	۹/۲	۴۶/۸	۳۷/۶	۱۰۰	۵۶/۹	۴۳/۱	۱۰۰	۳۱/۲	۵۹/۶	۹/۲	۱۰۰

جدول (۳): بررسی نرمال بودن آزمون‌ها

متغیر	میانگین	انحراف از میانگین	سطح اطمینان ۹۵٪		انحراف استاندارد	Test Value = 3
			حد پایین	حد بالا		
هویت اجتماعی	۳/۷۴۶	۰/۵۶۶	۰/۶۳۸	۰/۸۵۴	۰/۰۵۴	۰/۰۰۰

جدول (۴): آزمون T تک متغیره جایگاه هویت اجتماعی.

متغیرها	آماره K.S	سطح معنی داری (sig)	نتیجه	نوع آزمون استفاده شده
هویت اجتماعی	۱،۲۶۲	۰،۰۸۳	sig > 0.05	پذیرش فرض صفر-توزیع متغیر نرمال است. آزمون T تک متغیره

آزمون فرضیه

سیستمی و همه‌جانبه نگر که در آن تمام ابعاد باهم مورد توجه قرار داده شود، لازم و ضروری است.

فرضیه (۱): هویت اجتماعی جایگاه محسوسی در اسناد برنامه‌های توسعه شهری نداشته است

برای آزمون این فرضیه از آزمون تک متغیره (به دلیل نرمال بودن) استفاده شد. فرض صفر و خلاف عبارتند از:

$$H_0 = \mu \equiv \mu$$

$$H_1 = \mu \neq \mu$$

منابع و مأخذ
 - ابوالحسنی، سید رحیم. (۱۳۷۹). تعیین و ارزیابی عناصر هویت ایرانی، مؤسسه تحقیقات استراتژی
 - ارجمندنی، اصغر. (۱۳۶۹). اهداف اجتماعی در شهرهای جدید، مجموعه مقالات شهرهای جدید، فرهنگی جدید در شهرنشینی. تهران. وزارت مسکن و شهرسازی.

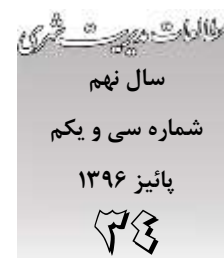
نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد در هویت اجتماعی T مشاهده شده برابر با (۱۳/۷۴۸) می‌باشد، فرض صفر رد می‌شود به عبارتی در سطح اطمینان ۹۵٪ و آلفای ۵ درصد، در منحنی نرمال میانگین بین فاصله (۰/۶۳۸) و (۰/۸۵۴) می‌باشد همچنین میانگین مشاهده شده برابر با (۳/۷۴۶) و میانگین مورد انتظار برابر با (۳) می‌باشد در نتیجه می‌توان گفت جایگاه هویت اجتماعی به‌طور بالاتر از میزان متوسط مؤثر می‌باشد.

-التائی، علی (۱۳۸۹). بحران هویت قومی در ایران. تهران: انتشارات شادگان.
 - بهزادفر، مصطفی. (۱۳۸۷). هویت شهری. از یک بینش به هویت تهران. تهران: انتشارات شهر.
 - شیخاوندی، داور (۱۳۸۰). ملی‌گرایی و هویت ایرانی. مرکز ایران و به رسمیت شناختن اسلام. تهران.
 - قطبی، علی اکبر. (۱۳۸۷). مفهوم هویت و معماری کنونی در ایران. تصویر از تخیل. شماره ۱۰.
 - باوند، داود. (۱۳۷۷). چالش‌های دورافتاده و هویت ایرانی در طول تاریخ. تهران: مطالعات سیاسی-اقتصادی. شماره ۱۲۹.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد هویت اجتماعی شهر و ابعاد آن تأثیر محسوسی بر اسناد برنامه‌های توسعه شهری تهران نداشته است. لذا توجه به اهمیت هویت اجتماعی در حوزه مدیریت شهری با کاربرد مطالعه تجربیات کشورهای مختلف می‌توان گام‌های مثبتی در این زمینه برداشت؛ اما متأسفانه بررسی‌ها این پژوهش نشان می‌دهد، علیرغم اهمیت این موضوع و تدوین آن در طرح جامع شاهد بی‌توجهی متولیان این حوزه در سطح اجرایی و عملیاتی شدن آن در هستیم. البته قابل تأمل است که اخذ یک رویکرد

شکویی، حسین. (۱۳۸۸). اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا - فلسفه‌های محیطی و مکتب‌های جغرافیایی. جلد دوم. تهران: انتشارات گیتاشناسی.
 - مدنی پور، علی. (۱۳۸۷). فضاهای عمومی و خصوصی شهر و ترجمه‌ی فرشاد نوریان. تهران: شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری.
 - مهدیزاده، جواد. (۱۳۸۲). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهری، مرکز تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.

-نکویی نازیلا، ۱۳۹۰ اولین کنفرانس بین‌المللی شهرداری الکترونیک، مقاله: مدل توسعه راهبردی فناوری ارتباطات و شهرداری‌ها

-مهندسین مشاور شامند. (۱۳۸۲) شیوه‌های تحقق طرح‌های توسعه شهری در ایران. جلد اول. سازمان شهرداری‌های کشور. چاپ دوم.

-کردرونکلایی، سکینه و عسکری رابری، مسعود. (۱۳۸۵). هویت شهری بر مبنای جنبه‌های زیبایی‌شناسی محیط. مجموعه مقالات هویت شهرهای جدید، تهران: شرکت عمران شهرهای جدید.

-درخشه، جلال و رشید جعفر پور. (۱۳۸۸). مدیریت بحران‌های هویتی در ایران. تهران: فصلنامه خط اول. سال سوم. شماره ده.

-Jenkins.R. (1381) Translated by Touraj Yarahmadi. Social Identity. Shirazeh Publications.

-Barton. H.etal(2003) Shaping Neighborhoods: A Guide for Health, Sustainability and Vitality Spoon Press. London and New York

-Mumford, L.(1954). The Neighborhood Research: Its Development and Current Forms, Urban Affairs Quarterly, No. 17, PP. 491-518

-Barton.H.etal, (2003) Shaping Neighborhoods: A Guide for Health, Sustainability and Vitality Spoon Press, London and New York

-Colquhoun, D. (2007) Science without the science. Nature 446 (7134): 373-374.

-Sutcliffe, (1980) Anthony, the rise of modern urban planning 1800-1914, mansell. London.

-Flint, C. (2006). Introduction to Geopolitics. Rutledge

یادداشت‌ها

- ¹ Sutcliffe
- ² Identitas
- ³ Colquhoun
- ⁴ Barton
- ⁵ Jenkinz